

Objevit

Exkurze "Objevte historii sklářského průmyslu ve městě Weisswasser"

Start a cíl:

Nádraží, Weißwasser

Trvání: 3 hodiny

Délka: ca. 3 km

Určitě víte, víceméně, že Weißwasser byl kdysi významným průmyslovým městem, že? Přemýšleli jste někdy o příbězích, které tyto prázdné továrny, opuštěné pece a staré sklady skrývají?

Dnes bychom vás rádi provedli historií sklářského průmyslu města Weißwasser. K tomu potřebujete svůj mobilní telefon nebo tablet. Byla vyvinuta aplikace, aby byla procházka městem zajímavější. Říká se tomu „histo-caching“ a umožňuje vám vidět město očima pozorovatele před 50 nebo 100 lety. Díky tomu si můžete mnohem lépe představit historii města Weißwasser! A takto to funguje: stáhněte si aplikaci a jděte na první místo v historii sklářského průmyslu. Na místě nyní hledáte přesnou perspektivu, kterou pořídil tehdejší pozorovatel, když fotografoval nebo vytvářel litografii. Aplikace vás tam navede a upozorní vás, když najdete toto místo! Nyní můžete tuto starou fotografii nebo kresbu umístit přímo nad to, co vidíte v aplikaci. Někdy je těžké si představit, jak moc se panoráma města změnila! A někdy vlastně nezbyvá nic – ale díky starým fotkám můžete popustit uzdu své fantazii!

Jedna věc na úvod: aplikace je stále ve vývoji. To znamená, že v příštích několika měsících přibudou další funkce. Například malá videa, ve kterých obyvatelé města referují o své práci ve sklárně nebo vyprávějí drobné anekdoty. Nechte se překvapit – a těšte se, až se zase vrátíte!

Město Weißwasser / O.L. je neodmyslitelně spjata s tradicí výroby skla. Průmyslové stavby jako sklárny a zpracovatelské závody, měšťanské domy a vily z doby sklářského boomu charakterizují dnešní panoráma města. Se ztrátou významu výroby skla a městské přestavby od roku 1990 hrozí, že příběh, který kdysi dělal lidi hrdé a bohaté, vybledne.

Bahnhof Weißwasser, Empfangsgebäude und Bahnhofswirtschaft (Gleisseite), um 1920

Začínáme na nádraží. Než byla v roce 1867 uvedena do provozu železniční trať Berlín - Görlitz, byl Weißwasser jen malou vesnicí v Muskauer Heide. Nebo přesněji – byl to dvě malé vesnice: Weißwasser a Hermannsdorf. Je pravda, že uhlí a hlína už byly nalezeny a vědělo se i o výskytu sklářských písků. Ale pouze železnice umožnila přepravu surovin a výrobků z nich, jako je sklo a cihly.

A najednou byla neplodná krajina kolem Weißwasser a Hermannsdorf zajímavá pro investory: vznikly sklárny! Ale teď si představte: nádraží teď bylo uprostřed ničeho, na půli cesty mezi Hermannsdorfem a Weißwasserem. Zajímavé, že? Vlastně netrvalo dlouho a sklárny vyrostly jako houby po dešti. Jaké? - Poznáte je na naší stezce! Nyní, když jste na vlakovém nádraží, můžete se vrátit o 150 let zpět.

Nemáte s sebou mobil nebo tablet? Žádný problém. Ve sklářském muzeu na Forster Straße si můžete půjčit tablet s předinstalovanou aplikací. Jednoduše ukažte průkaz totožnosti a můžete vyrazit. Nebo si vezměte leták a sledujte informační tabule po celém městě!

Blick auf die Osramwerke und die Josephstraße (heutige Straße der Einheit) um 1920

V té době zde funěly velké parní lokomotivy, tankovaly vodu z protější vodárenské věže a táhly nákladní vlaky s obrovským množstvím uhlí, písku nebo dřeva. Další budovou ve sklářské historii Weißwasser je tzv. TELUX - sklárna, která byla založena v roce 1899. Z vlakového nádraží musíte jít po Bahnhofstrasse k semaforu, pak odbočit doleva na Muskauer Strasse a poté třetí ulicí vpravo (Karl-Marx-Strasse). Za tržišťem je místo, kde kdysi býval nejvýznamnější světový výrobce baněk a zářivek. Jen se zeptejte svých rodičů, jestli znají "Osram"! Ve skutečnosti byl Osramwerk v té době největší sklářskou huť na světě. V Evropě se snad nenajde domácnost, která by se obešla bez žárovek od Osramu. Nejstarší dodnes existující budovy pocházejí z roku 1910, přičemž komín na Hermannsdorfer Straße pravděpodobně pochází dokonce z roku svého založení (1899). V současné době většina z nich slouží jako kanceláře.

Nyní se otočte a jděte kousek zpět, abyste se dostali k dalšímu objektu, budově Neufert. Říká vám něco jméno Neufert? Ernst Neufert byl německý architekt, který působil jako učitel na univerzitách, ale nejvíce se proslavil svou knihou o projektování budov, kterou mají všichni studenti architektury po celém světě. Ale co dělal tak důležitý člověk tady ve Weißwasseru?

Weißwasser měl s jedenácti sklárnami na počátku 20. století nejvyšší koncentraci skláren na jednom místě v Evropě. Asi 75 % obyvatel pracovalo ve sklářském průmyslu. Nejvíce se však proslavila sklářská lokalita Weißwasser, když student Bauhausu Wilhelm Wagenfeld převzal v roce 1935 umělecké vedení Spojených lužických skláren.

Neufert-Bau mit Portraits

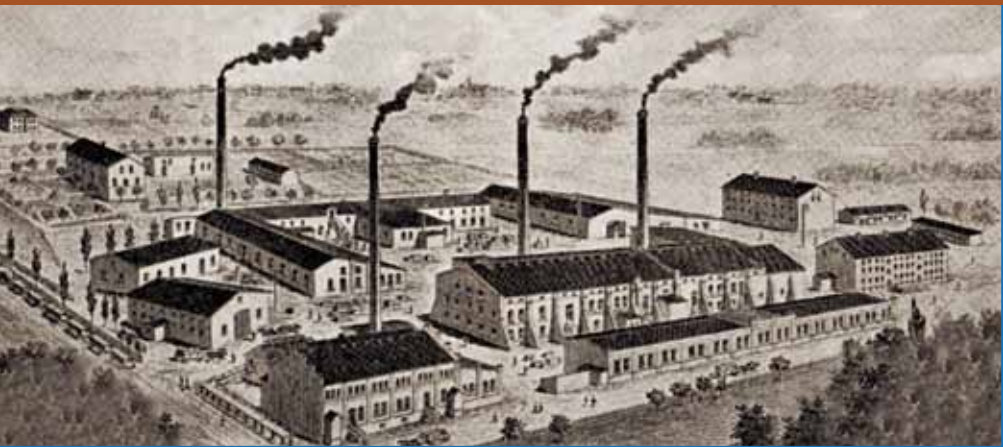
Existuje však i druhé jméno: Wilhelm Wagenfeld - Možná je vám toto jméno také neznámé? Neufert i Wagenfeld ve Weißwasser chvíli zůstali. Wagenfeld předtím studoval na světoznámém Bauhausu ve Výmaru a poté byl profesorem v Berlíně. Nyní tedy přišel do Weißwasser a převzal umělecké vedení Spojených lužických skláren (VLG). Weißwasser byl v té době světově proslulý výrobou skla; nebylo místo, kde by se vyrábělo více skla a mělo tolik skláren! A skleněné výrobky Wagenfeld jsou světově známé dodnes! Centrální sklad se brzy stal nezbytným pro mnoho produktů šesti společností VLG a Wagenfeld k tomu pozval svého bývalého kolegu z Bauhausu Ernsta Neuferta.

Neufert pak postavil tento sklad, který se nyní nazývá Neufert-Bau, a později také převzal projektování a vedení výstavby sídel, kancelářských budov a továren ve Weißwasser, Tschernitz a Kamenz. A - dokážete rozeznat ty dva pány? Dívají se na vás z oken budovy Neufert! Pojdme se podívat, jestli dokážete zjistit, kdo je kdo!

Loučíme se s oběma zajímavými osobnostmi a noříme se dále do sklářské historie Weißwasseru - další zastávkou je **Stölzle Lausitz GmbH**. V zimě roku 1889 začal "Ober-lausitzer Glaswerke J. Schweig and Co." (OLG) v současném sídle Stölzle Lausitz GmbH s výrobou skleněných předmětů. V počátcích firma vyráběla technické výrobky jako skleněné trubice a žárovky do žárovek. Aby majitelé podpořili růst, rozhodli se v roce 1908 začít vyrábět poháry. Od roku 1929 do 2. světové války jsou „United Lausitzer Glaswerke“ (VLG) největším a nejvýznamnějším výrobcem pohárového skla v Německu!! Mimochodem, Stölzle Lausitz letos slaví 130 let sklářské kompetence - a je to jediná stále vyrábějící sklárna ve městě!

Der Werkseingang der OLG. Das linke Gebäude ist als Verwaltungsgebäude das letzte erhaltene des ursprünglichen Gebäudeensembles.

1908 – Glashüttenwerke Weißwasser

Předposledním bodem naší prohlídky je zřícenina tzv. "Gelsdorfhütte", která je považována za kolébku sklářské výroby ve Weißwasser. Dnes jsou tyto ruiny památkově chráněny, ale asi před 150 lety měly velký průmyslový a regionální historický význam jako centrum městského rozvoje. Zde stála první sklářská huť ve městě – a v té době zde pracovalo až 36 sklářů na 8 přístavech. V roce 1948 se sklárna – známá také jako „nejstarší“ – stala součástí „Oberlausitzer Glaswerke“ Weißwasser.

Velkou fasádní plochu tvoří kromě červených cihel pro region typické žluté cihly, k jejichž výrobě byla použita místní hlína. Konstrukčně zajímavé je i jídlo v pecích na štítové straně. Vidíš je?

Na závěr krátké prohlídky bychom vám rádi představili sklářské muzeum. Sklářské muzeum Weißwasser bylo dříve známé jako Gelsdorfská vila.

Die Villa Gelsdorf mit der Familie davor

Gebäude der Bärenhütte nach der Sanierung Anfang der 1990er Jahre

Brikettfabrik und Separation der Grube Hermann um 1911

(Archiv Friedemann Tischer)

Zde můžete exkurzi ukončit, ale pokud chcete vidět více, můžete jet i dál nebo na kole. K této prohlídce patří ještě dvě zajímavá místa. A to Bärenhütte a Grube Hermann. Nacházejí se trochu mimo centrum města, ale pokud jste zvědaví, dejte si tu námahu a navštivte bývalý hnědohelný důl s nádhernými jezery a šestou sklářskou huť ve Weißwasseru, kde jsou sklenice na pití, láhve na vodu, zavařovací sklenice, misky na kompoty, ale vyrábělo se i olovnaté sklo, cylindry a skla pouličních lamp!

A pozor: až se příště vrátíte, možná najdete další místa sklářské historie – protože prohlídka se neustále rozšiřuje!

